

HET EUROPEES VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

Bescherming van onze
rechten in heel Europa

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

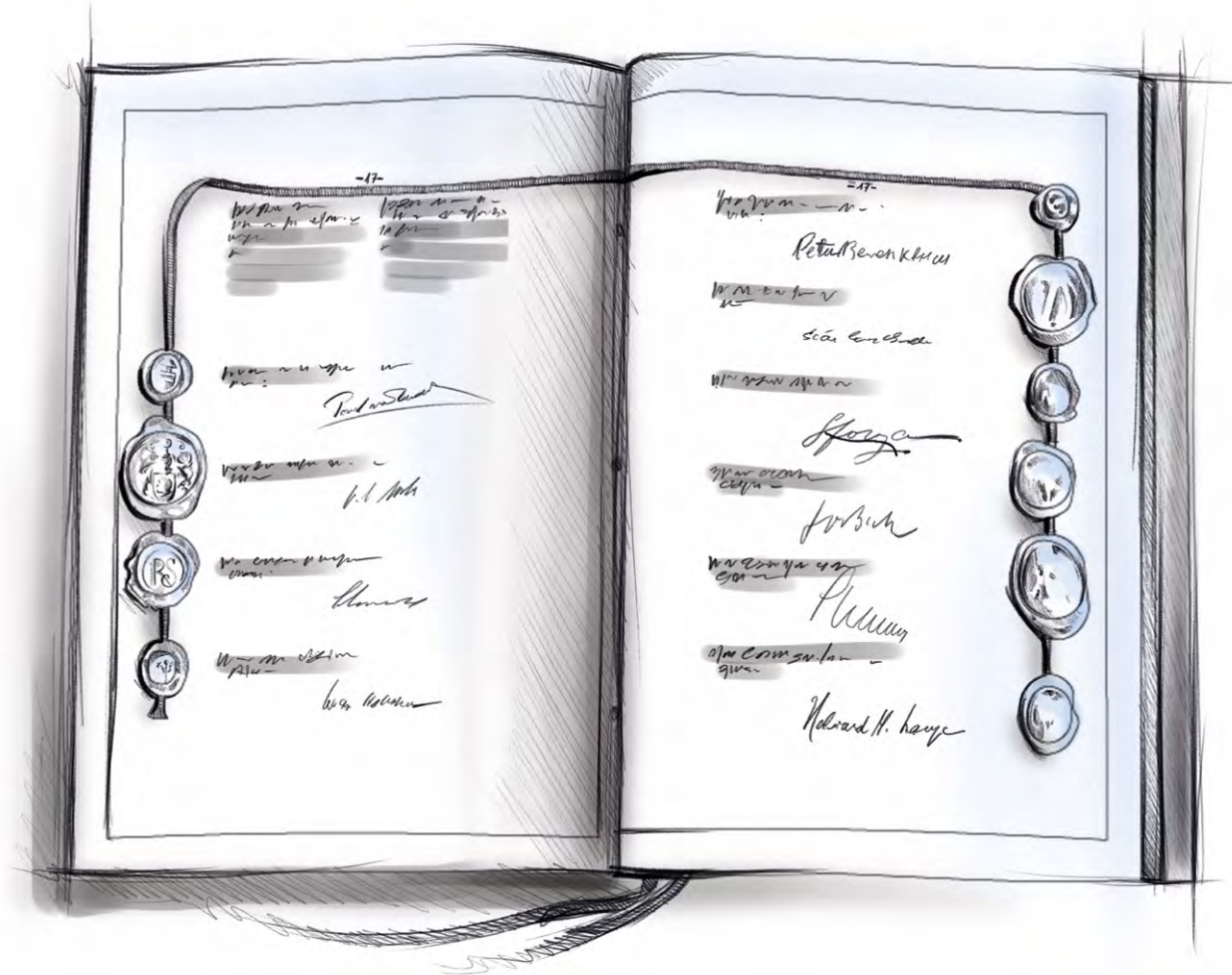
WAT IS HET EUROPEES VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS?

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens is een internationaal verdrag dat de rechten en vrijheden van meer dan 700 miljoen Europeanen beschermt. Het biedt bescherming op gebieden als het recht op leven, vrijheid, een eerlijk proces en vrijheid van gedachte.

De 46 lidstaten van de Raad van Europa zijn gebonden aan de bepalingen van het Verdrag, waarvan de beginselen worden gehandhaafd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg (Frankrijk).

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

- ▶ is in 1950 aangenomen;
- ▶ waarborgt grondrechten.
- ▶ 16 protocollen wijzigen en vullen de oorspronkelijke tekst aan.

WAT WORDT BESCHERMD EN WAT IS VERBODEN UIT HOOFDE VAN HET VERDRAG

Rechten en vrijheden

- ▶ Recht op leven en veiligheid
- ▶ Vrijheid van meningsuiting en vergadering
- ▶ Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst
- ▶ Recht op eerbiediging van privé- en gezinsleven
- ▶ Recht op een eerlijk proces
- ▶ Recht om te stemmen en zich verkiesbaar te stellen

Verboden

- ▶ Foltering
- ▶ Dwangarbeid
- ▶ De doodstraf
- ▶ Discriminatie
- ▶ Onrechtmatige detentie

RECHT OP LEVEN

(Artikel 2)

Dit recht garandeert dat een ieders leven wettelijk beschermd is. Staten zijn verplicht het verlies van mensenlevens te voorkomen, ongeacht of dit het gevolg is van strafbaar handelen, onveilige werkomstandigheden, milieurisico's of andere gevaren.

Voorbeelden van zaken

McCann en anderen tegen het Verenigd Koninkrijk (1995): deze zaak betrof het neerschieten, met fatale afloop, van drie vermeende leden van het Ierse Republikeinse Leger (IRA) door Britse veiligheidstroepen in Gibraltar. Het Hof oordeelde dat, hoewel de soldaten onder bevel stonden, de planning en aansturing van de operatie de noodzakelijke waarborgen misten om het verlies van mensenlevens te voorkomen. Dit arrest benadrukt de plicht van staten om het gebruik van dodelijk geweld bij veiligheidsoperaties tot een minimum te beperken.

Renolde tegen Frankrijk (2008): het Hof stelde een schending van het recht op leven vast toen de Franse autoriteiten nalieten om een gevangene, van wie bekend was dat hij psychische problemen had, te beschermen, waarna deze tijdens zijn detentie zelfmoord pleegde. Dit leidde tot betere bescherming van kwetsbare gedetineerden in heel Europa.

Brincat en anderen tegen Malta (2014): Maltese werknemers werden blootgesteld aan asbest op scheepswerven in overheidsbeheer, wat leidde tot ziekte- en sterfgevallen. Het arrest versterkte de plichten van staten om personen te beschermen tegen milieurisico's.

Cannavacciuolo en anderen tegen Italië (2025): de verzoekers woonden in de regio Campanië, waar ze decennialang te maken hadden met het wijdverbreid en onbeheerst storten van giftig afval. Het Hof oordeelde dat de Italiaanse autoriteiten deze stelselmatige en langdurige vervuiling niet zorgvuldig hadden aangepakt en niet alle vereiste maatregelen hadden genomen om de levens van de verzoekers te beschermen.

VERBOD OP FOLTERING EN ONMENSELIJKE BEHANDELING

(Artikel 3)

Foltering, onmenselijke behandeling en vernederende bestraffingen zijn onder alle omstandigheden verboden, ook tijdens oorlogssituaties of in onderzoeken naar terrorisme. Staten moeten klachten over mishandeling onderzoeken en daders ter verantwoording roepen.

Voorbeelden van zaken

Tyrer tegen het Verenigd Koninkrijk (1978): een schooljongen die werd onderworpen aan een gerechtelijke lijfstraf, stelde dat dit zijn waardigheid schond. Het Hof oordeelde dat de fysieke straf "birching" (waarbij iemand met een berkenroede wordt geslagen) een vernederende behandeling vormde in de zin van artikel 3, waarmee een precedent werd geschapen tegen lijfstraffen.

Saadi tegen Italië (2008): de uitzetting van een man naar Tunesië werd tegengehouden, omdat hij het risico liep daar te worden gemarteld. Dit illustreert de kracht van het Verdrag als bescherming tegen mishandeling.

Vinter en anderen tegen het Verenigd Koninkrijk (2013): het Hof oordeelde dat levenslange gevangenisstraffen zonder de mogelijkheid tot vervroegde invrijheidstelling in strijd zijn met artikel 3, tenzij er een mechanisme bestaat om de straf te herzien en vrijlating te overwegen.

Bouyid tegen België (2015): politieagenten sloegen twee broers tijdens een verhoor, waarmee hun waardigheid werd geschonden. Het Hof benadrukte de plicht van rechtshandhavers om de grondrechten van personen te respecteren.

In deze tekst verwijst "het Hof" naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en verwijst "het Verdrag" naar het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

VERBOD OP SLAVERNIJ EN DWANGARBEID

(Artikel 4)

Staten zijn verplicht om de praktische en effectieve bescherming van personen tegen slavernij en dwangarbeid te garanderen. Militaire dienst, werk in de gevangenis, taken die worden opgelegd in geval van een noodsituatie of ramp en normale burgerplichten worden niet als slavernij of dwangarbeid beschouwd.

Voorbeelden van zaken

Siliadin tegen Frankrijk (2005): een Togolese huishoudelijke hulp die gedwongen werd te werken zonder loon of wettelijke bescherming, werd aangemerkt als slachtoffer van slavernij. Het Hof oordeelde dat Frankrijk had nagelaten doeltreffende maatregelen tegen slavernij te treffen en versterkte daarmee de bescherming onder artikel 4.

S.M. tegen Kroatië (2020): een Kroatische vrouw, die tot prostitutie werd gedwongen, werd aangemerkt als slachtoffer van mensenhandel. Het Hof oordeelde dat Kroatië had nagelaten een doeltreffend onderzoek in te stellen en benadrukte dat binnenlandse mensenhandel onder artikel 4 valt.

RECHT OP VRIJHEID EN VEILIGHEID

(Artikel 5)

Staten moeten personen beschermen tegen onrechtmatige of willekeurige vrijheidsbeneming. Vrijheidsbeneming is alleen toegestaan in strikt omschreven situaties. Iedereen die in hechtenis wordt genomen, heeft het recht op een snelle rechterlijke toetsing van zijn of haar hechtenis, om de rechtmatigheid ervan aan te vechten en schadevergoeding te krijgen indien de hechtenis als onrechtmatig wordt aangemerkt.

Voorbeelden van zaken

Frommelt tegen Liechtenstein (2004): het Hof onderzocht de verlenging van voorlopige hechtenis zonder dat de gedetineerde of zijn advocaat de gelegenheid hadden gekregen om hun zaak aan de rechter voor te leggen. Het Hof oordeelde dat deze procedure strijdig was met artikel 5, lid 4, en benadrukte de noodzaak van effectieve rechterlijke toetsing en het recht om de hechtenis aan te vechten.

Şahin Alpay tegen Turkije (2018): deze zaak betrof de detentie van een journalist na de poging tot staatsgreep in 2016. Het Hof oordeelde dat de detentie onrechtmatig en willekeurig was, en benadrukte dat vrijheidsbeneming gebaseerd moet zijn op voldoende bewijs en rechtmatige gronden en onderworpen moet zijn aan rechterlijke toetsing.

Selahattin Demirtaş tegen Türkiye (nr. 4) (2025): deze zaak betrof de detentie van een politicus. Het Hof oordeelde dat de detentie willekeurig was en benadrukte het belang van rechterlijk toezicht en het verbod op detentie om politieke redenen.

RECHT OP EEN EERLIJK PROCES

(Artikel 6)

Iedereen heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn/haar zaak door een onpartijdig gerecht. Dit omvat het vermoeden van onschuld, het recht op een raadsman en de mogelijkheid om tegen uitspraken in beroep te gaan.

Voorbeelden van zaken

Steel en Morris tegen het Verenigd Koninkrijk (2005): twee activisten werden door McDonald's aangeklaagd wegens smaad in wat bekend kwam te staan als de "McLibel-zaak". Het Hof oordeelde dat het Verenigd Koninkrijk artikel 6 had geschonden door geen rechtsbijstand te verlenen, aangezien de verzoekers niet in staat waren een doeltreffende verdediging te voeren tegen een machtig bedrijf.

Ibrahim en anderen tegen het Verenigd Koninkrijk (2016): tijdens terrorismeonderzoeken werd verdachten tijdens de eerste verhoren de toegang tot een raadsman ontzegd. Het Hof oordeelde dat dit een schending was van hun recht op een eerlijk proces.

Denisov tegen Oekraïne (2018): een uit zijn ambt ontheven rechter voerde aan dat het besluit niet eerlijk was genomen. Het Hof oordeelde dat de procedurele garanties tegen partijdigheid waren geschonden.

Yüksel Yalçinkaya tegen Türkiye (2023): de verzoeker was veroordeeld wegens lidmaatschap van een terroristische organisatie op basis van zijn gebruik van de versleutelde berichtenapp "ByLock". Het Hof oordeelde dat er zich tijdens de procedure ernstige tekortkomingen hadden voorgedaan, omdat de verzoeker onvoldoende toegang had gekregen tot de ByLock-gegevens die op hem betrekking hadden.

RECHT OP EERBIEDIGING VAN HET PRIVÉ- EN GEZINSLEVEN

(Artikel 8)

Artikel 8 waarborgt de privacy van privépersonen, met inbegrip van hun woning, hun correspondentie en gezinsleven, en verplicht staten tevens om deze rechten te beschermen tegen bedreigingen van buitenaf.

Voorbeelden van zaken

Marckx tegen België (1979): het Hof oordeelde dat de Belgische wetgeving, die kinderen geboren buiten het huwelijk anders behandelde dan andere kinderen, strijdig was met artikel 8 en artikel 14 van het Verdrag. Deze zaak heeft geleid tot een ingrijpende wijziging van het erf- en familierecht in heel Europa.

Dudgeon tegen het Verenigd Koninkrijk (1981): deze zaak leidde tot de decriminalisering van homoseksualiteit in Noord-Ierland. Het Hof oordeelde dat het strafbaar stellen van vrijwillige seksuele relaties tussen personen van hetzelfde geslacht in strijd was met het recht op eerbiediging van het privéleven onder artikel 8.

Von Hannover tegen Duitsland (2004): prinses Caroline van Monaco wilde voorkomen dat paparazzi privéfoto's zouden publiceren. Het Hof oordeelde in haar voordeel, waarmee de bescherming van de privacy zelfs voor publieke figuren werd versterkt.

Bărbulescu tegen Roemenië (2017): een man werd ontslagen omdat hij zijn zakelijke e-mailadres gebruikte voor privéberichten. Het Hof oordeelde dat het monitoren van zijn communicatie zonder duidelijke waarborgen een inbreuk vormde op zijn recht op privacy. Deze zaak verduidelijkte het evenwicht tussen toezicht door de werkgever en de privacy van werknemers.

VRIJHEID VAN GEDACHTE, GEWETEN EN GODSDIENST

(Artikel 9)

Artikel 9 beschermt de vrijheid om de eigen godsdienst zowel privé als in het openbaar te belijden en het recht om van godsdienst te veranderen. Staten mogen zich niet mengen in de interne aangelegenheden van religieuze gemeenschappen.

Voorbeelden van zaken

Hasan en Chaush tegen Bulgarije (2000): het Hof boog zich over de inmenging van de staat bij de benoeming van de grootmoefti van de moslimgemeenschap. Het Hof benadrukte de verplichting van de staat om neutraal te blijven in religieuze aangelegenheden en de autonomie van geloofsgemeenschappen te beschermen.

Lautsi tegen Italië (2011): het Hof oordeelde aanvankelijk dat het ophangen van crucifixe in de klaslokalen van openbare scholen in strijd was met het neutraliteitsbeginsel van artikel 9. In hoger beroep bij de Grote Kamer oordeelde het Hof echter dat deze praktijk paste binnen de culturele context van Italië en daarom geen schending van artikel 9 vormde.

S.A.S. tegen Frankrijk (2014): de verzoekster, een moslimvrouw, vocht de Franse wet aan die het bedekken van het gezicht in openbare ruimten verbiedt, met het argument dat deze wet haar belette een gezichtsbedekkende sluier te dragen.

Het Hof oordeelde dat er in deze zaak geen sprake was van een schending van artikel 9, aangezien de maatregel een legitieme doel diende: het garanderen van de voorwaarden voor “samenleven” in de Franse maatschappij.

VRIJHEID VAN MENINGSUITING

(Artikel 10)

De vrijheid om meningen te uiten en kritiek te leveren is essentieel in een democratie. Artikel 10 beschermt het recht om ideeën en informatie te delen, waarbij ook rekening wordt gehouden met verantwoordelijkheden, zoals het respecteren van de rechten van anderen. Hierbij genieten de media speciale bescherming om deze vrijheid te helpen waarborgen.

Voorbeelden van zaken

Lopes Gomes da Silva tegen Portugal (2000): een journalist, die was veroordeeld wegens smaad tegen een politicus, voerde aan dat zijn vrijheid van meningsuiting was geschonden. Het Hof oordeelde ten gunste van de bescherming van de persvrijheid.

Times Newspapers Ltd. tegen het Verenigd Koninkrijk (2009): het Hof boog zich over gearcheiverde onlineartikelen die lasterlijke uitspraken bevatten. Het oordeelde dat het bijhouden van dergelijke archieven in principe geen schending van de vrijheid van meningsuiting vormde, maar benadrukte de noodzaak om een evenwicht te vinden tussen de rechten van de media en de bescherming van reputaties, bijvoorbeeld door een waarschuwing of een update aan de gearcheiverde artikelen toe te voegen.

Kövesi tegen Roemenië (2020): het Hof oordeelde dat het uit functie ontheffen van de hoofdaanklager van het Roemeense anti-corruptiebureau, vanwege kritiek op geplande wetwijzigingen, een schending inhield van haar recht om terechte zorgen te uiten over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

Bouton tegen Frankrijk (2022): het Hof stelde een schending vast van artikel 10 in deze zaak over een activiste van Femen, die topless in een kerk was verschenen uit protest tegen het standpunt van de Katholieke Kerk over abortus. Het Hof stelde dat, hoewel het staten vrij staat om religieuze gevoeligheden te beschermen, het opleggen van een strafrechtelijke maatregel in deze context disproportioneel was, en dat dit tevens inbreuk maakte op de vrijheid van meningsuiting.

VRIJHEID VAN VERGADERING EN VERENIGING

(Artikel 11)

Iedereen heeft het recht om vreedzaam bijeen te komen en zich aan te sluiten bij groepen of verenigingen, waarbij beperkingen alleen zijn toegestaan ter bescherming van de openbare veiligheid, openbare orde of rechten van anderen.

Voorbeelden van zaken

Ramazanov en anderen tegen Azerbeidzjan (2007): de autoriteiten vertraagden de registratie van een non-gouvernementele organisatie (ngo) die opkwam voor kwetsbare gemeenschappen. Het Hof oordeelde dat dit het recht op vrijheid van vereniging ondermijnde.

Demir en Baykara tegen Turkije (2008): de verzoekers – gemeenteambtenaren – hadden een vakbond opgericht die een collectieve arbeidsovereenkomst had gesloten met de lokale overheid. De overeenkomst werd later met terugwerkende kracht nietig verklaard en hun vakbondsrechten werden ingeperkt. Het Hof oordeelde dat deze inmenging zowel het recht op het oprichten van vakbonden als het recht op collectieve onderhandelingen ondermijnde.

Lutsenko en Verbytskyy tegen Oekraïne (2021): deze zaak vloeide voort uit de onderdrukking van vreedzame protesten tijdens de Euromaidan-beweging in Oekraïne. Het Hof oordeelde dat de misstanden, die gericht waren op het intimideren van demonstranten, een schending vormden van hun recht op vrijheid van vergadering.

Humpert en anderen tegen Duitsland (2023): de verzoekers, leraren met een rechtspositie als ambtenaar, werden gestraft wegens deelname aan stakingen onder werktijd. Het Hof oordeelde dat er in deze zaak geen sprake was van schending van artikel 11 en aanvaardde dat het Duitse verbod op stakingen voor leraren met de status van ambtenaar bedoeld was om het goede functioneren van het openbaar bestuur, met inbegrip van het onderwijs, te garanderen.

RECHT OM TE HUWEN

(Artikel 12)

Iedereen kan trouwen en een gezin stichten volgens het nationale recht, zonder discriminatie. Artikel 12 heeft betrekking op het huwelijk tussen een man en een vrouw. Het Hof heeft dit recht niet uitgebreid tot huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht, en laat de beslissing om dergelijke huwelijken te legaliseren over aan de afzonderlijke lidstaten.

Voorbeeld van een zaak

Schalk en Kopf tegen Oostenrijk (2010): het Hof onderzocht de zaak van een stel van hetzelfde geslacht dat op grond van de Oostenrijkse wetgeving het recht op huwelijk werd onzegd. Het oordeelde dat artikel 12 het recht op het huwelijk in traditionele zin (tussen een man en een vrouw) beschermt en dat staten de discretionaire bevoegdheid hebben om het huwelijk uit te breiden tot stellen van hetzelfde geslacht. Opgemerkt dient te worden dat huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht in Oostenrijk sinds 1 januari 2019 wettelijk zijn toegestaan, na een uitspraak van het Hoogerechtshof.

VERBOD OP DISCRIMINATIE

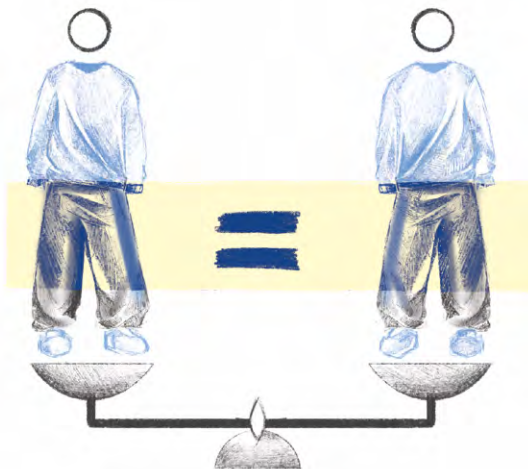
(Artikel 14, alsmede Protocol nr. 12 bij het Verdrag)

Het verbod op discriminatie herbevestigt het gelijkheidsbeginsel, dat stelt dat alle mensen met gelijke rechten en waardigheid worden geboren en deze gelijkheid behouden, ongeacht hun huidskleur, geslacht of seksuele geaardheid, taal, politieke en religieuze overtuigingen of afkomst.

Voorbeelden van zaken

D.H. en anderen tegen Tsjechië (2007): het Hof oordeelde dat het plaatsen van Roma¹-kinderen in speciale scholen, op basis van taaltesten, discriminerend was. Deze zaak benadrukte de noodzaak om systemische ongelijkheid in het onderwijs aan te pakken.

Aghdgomelashvili en Japaridze tegen Georgië (2020): tijdens een inval bij een organisatie voor lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender personen werden de verzoekers door politieagenten bedreigd en vernederd vanwege hun seksuele geaardheid. Het Hof stelde een schending vast van zowel artikel 3 als artikel 14, waarmee de bescherming tegen discriminatie op grond van seksuele geaardheid werd versterkt.

Budinova en Chaprazov tegen Bulgarije (2021): in deze zaak stelde het Hof een schending van artikel 14 vast omdat de Bulgaarse rechter had nagelaten Romapersonen schadeloos te stellen voor discriminerende publieke uitspraken van de leider van een politieke partij.

Basu tegen Duitsland (2022): het Hof stelde een schending van artikel 14 vast toen de autoriteiten nalieten beschuldigingen van etnisch profileren door de politie tijdens een identiteitscontrole in een trein effectief te onderzoeken.

¹De term "Roma en woonwagenbewoners" wordt bij de Raad van Europa gebruikt om de grote diversiteit aan groepen aan te duiden die onder de werkzaamheden van de Raad van Europa op dit gebied vallen: enerzijds a) Roma, Sinti/Manush, Calé, Kaale, Romanichals, Boyash/Rudari; b) Balkan-Egyptenaren (Egyptenaren en Ashkali); c) Oostelijke groepen (Dom, Lom en Abdal); en, anderzijds, groepen zoals woonwagenbewoners, Yenish en de bevolkingsgroepen die onder de Franse bestuurlijke term "Gens du voyage" vallen, evenals personen die zichzelf als zigeuners identificeren. Dit is een toelichtende voetnoot, geen definitie van de termen Roma en/of woonwagenbewoners.

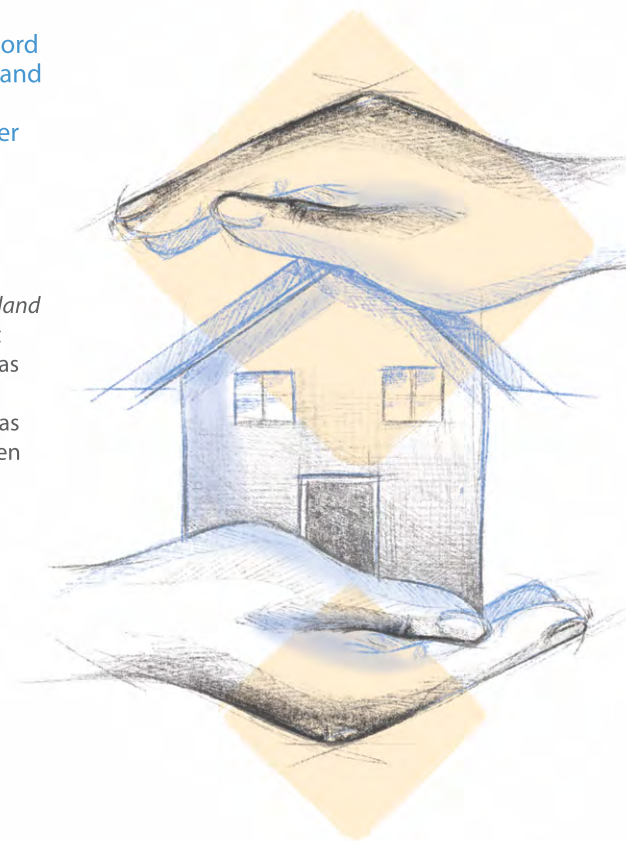
BESCHERMING VAN EIGENDOM

(Artikel 1 van het Aanvullend Protocol bij het Verdrag)

Staten moeten het recht op het ongestoord genot van eigendom eerbiedigen. Niemand zal zijn eigendom worden ontnomen, behalve in het algemeen belang en onder de voorwaarden voorzien bij wet, met inbegrip van een billijke vergoeding.

Voorbeeld van een zaak

Papamichalopoulos en anderen tegen Griekenland (1993): in deze zaak werd vastgesteld dat het recht op ongestoord genot van eigendom was geschonden na de feitelijke onteigening van een stuk grond dat door de staat in beslag was genomen en aan de marine was overgedragen voor een militaire basis.

RECHT OP ONDERWIJS

(Artikel 2 van het Aanvullend Protocol bij het Verdrag)

Ledereen heeft toegang tot onderwijs overeenkomstig de wet; ouders hebben het recht om zich ervan te verzekeren dat hun kinderen onderwijs krijgen dat in overeenstemming is met hun eigen godsdienstige en levensbeschouwelijke overtuigingen.

Voorbeeld van een zaak

Folgerø en anderen tegen Noorwegen (2007): het Hof oordeelde dat de verplichte lessen in godsdienst en ethiek op openbare scholen in Noorwegen in strijd waren met artikel 2 van het Aanvullend Protocol bij het Verdrag, omdat het systeem van gedeeltelijke vrijstelling het recht van ouders om hun kinderen op te voeden in overeenstemming met hun godsdienstige overtuigingen onvoldoende beschermde.

RECHT OP VRIJE VERKIEZINGEN

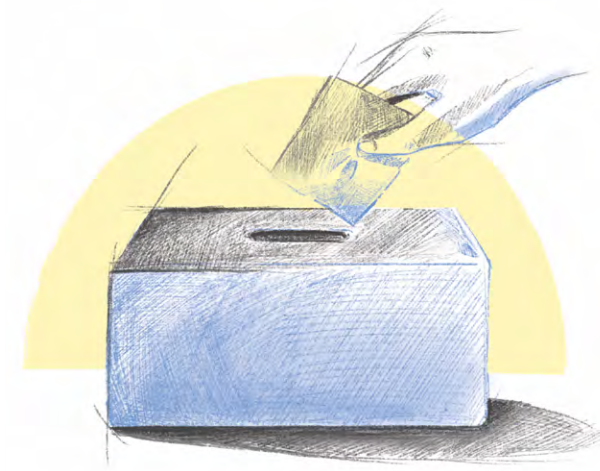
(Artikel 3 van het Aanvullend Protocol bij het Verdrag)

Staten moeten garanderen dat met redelijke tussenpozen vrije en eerlijke verkiezingen gehouden worden, zodat burgers hun vertegenwoordigers via een daadwerkelijk democratisch proces kunnen kiezen.

Voorbeelden van zaken

Podkolzina tegen Letland (2002): een vrouw werd uitgesloten van deelname aan de parlementsverkiezingen vanwege een taalvaardigheidstoets. Het Hof oordeelde dat dit discriminerend was en een schending vormde van haar recht om zich verkiesbaar te stellen, zoals vastgelegd in artikel 3 van het Aanvullend Protocol.

Hirst tegen het Verenigd Koninkrijk (nr. 2) (2005): het Hof oordeelde dat het algemene verbod op het stemrecht voor gedetineerden binnen het Verenigd Koninkrijk in strijd was met artikel 3 van het Aanvullend Protocol bij het Verdrag. Hiermee bevestigde het Hof het belang van evenredigheid bij het inperken van stemrechten.

AFSCHAFFING VAN DE DOODSTRAF

(Protocollen nr. 6 en 13 bij het Verdrag)

Afschaffing van de doodstraf is een van de voorwaarden om toe te treden tot de Raad van Europa (Protocol nr. 6). Tegenwoordig is de doodstraf in vredetijd in heel Europa afgeschaft. Overeenkomstig Protocol nr. 13 bij het Verdrag geldt de afschaffing van de doodstraf zelfs in oorlogstijd.

Voorbeelden van zaken

Öcalan tegen Turkije (2005): de leider van de Koerdische Arbeiderspartij werd na een oneerlijk proces ter dood veroordeeld. Het Hof oordeelde dat dit een schending van zijn rechten was, wat ertoe bijdroeg dat Türkiye uiteindelijk de doodstraf in vredetijd heeft afgeschaft.

Bader en Kanbor tegen Zweden (2005): een Syrische man dreigde te worden uitgezet nadat hij in zijn thuisland ter dood was veroordeeld. Het Hof oordeelde dat dit een schending zou vormen van zijn recht op leven en het verbod op foltering.

EEN “LEVEND INSTRUMENT” – AANPASSINGEN AAN NIEUWE UITDAGINGEN

Het Verdrag ontwikkelt zich door middel van de jurisprudentie van het Hof, waarbij ook hedendaagse kwesties aan de orde komen.

Maatregelen die de toegang tot het internet blokkeren

In 2012 oordeelde het Hof dat er sprake was geweest van een schending van artikel 10 van het Verdrag (vrijheid van meningsuiting) in de zaak *Ahmet Yildirim tegen Turkije*: hierbij had een voorlopige beschikking van de Turkse rechtbank niet alleen de toegang tot de betreffende website geblokkeerd, maar ook incidenteel de toegang tot een groot aantal websites van derden die werden gehost op de hostingdienst van Google.

Aansprakelijkheid van internetportalen voor anonieme reacties van hun gebruikers

In 2015 oordeelde het Hof dat er geen sprake was van een schending van artikel 10 van het Verdrag (vrijheid van meningsuiting) in de zaak *Delfi AS tegen Estland*. Het verzoekende bedrijf, exploitant van één van de grootste nieuwsportalen in Estland, was aansprakelijk gesteld voor beledigende reacties die door lezers onder een online artikel waren geplaatst.

Het Hof beschouwde dit als een gerechtvaardigde en evenredige beperking van de vrijheid van meningsuiting, waarbij het benadrukte dat de reacties duidelijk onrechtmatig en zeer beledigend waren, dat Delfi niet snel genoeg had gehandeld om deze te verwijderen en dat de oplegde bescheiden boete niet buitensporig was.

Bewaren van biometrische gegevens

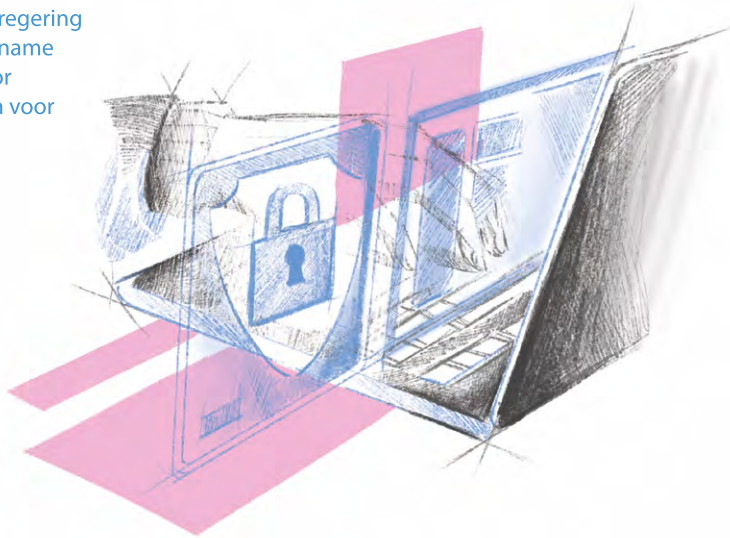
In 2020 oordeelde het Hof dat er sprake was van een schending van artikel 8 van het Verdrag (recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven) in de zaak *Trajkovski en Chipovski tegen Noord-Macedonië*. Het stelde vast dat het onbeperkt bewaren door de autoriteiten van DNA-profielen van veroordeelden disproportioneel was.

Detentie van migranten

In 2021 oordeelde het Hof dat er sprake was geweest van een schending van artikel 3 (verbod op foltering) en artikel 5 (recht op vrijheid en veiligheid) van het Verdrag in de zaak *R.R. en anderen tegen Hongarije*. De verzoekers hadden gedurende meerdere maanden in een transitzone verbleven, terwijl de nationale wetgeving noch een strikt omschreven wettelijke grondslag, noch een maximale duur voor dergelijke detentie bood.

Digitale privacy

In 2021 oordeelde het Hof in de zaak *Big Brother Watch en anderen tegen het Verenigd Koninkrijk* dat er sprake was van een schending van artikel 8 (recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven) en artikel 10 (vrijheid van meningsuiting) van het Verdrag, nadat de verzoekers – journalisten en ngo's – hun zorgen hadden geuit over de reikwijdte en omvang van de elektronische surveillanceprogramma's die door de Britse regering werden uitgevoerd. Het Hof oordeelde met name dat de gedaagde staat niet had gezorgd voor voldoende waarborgen binnen de systemen voor elektronische surveillance.

Vrijheid om werken te publiceren waarin relaties tussen personen van hetzelfde geslacht worden afgebeeld

In 2023 oordeelde het Hof dat er sprake was van een schending van artikel 10 (vrijheid van meningsuiting) in de zaak *Macatè tegen Litouwen*. Een sprookjesboek voor kinderen waarin relaties tussen personen van hetzelfde geslacht werden afgebeeld, werd tijdelijk uit de handel genomen en later bestempeld als schadelijk voor kinderen jonger dan 14 jaar. Het Hof concludeerde dat deze maatregelen geen legitiem doel dienden en op ongerechtvaardigde wijze inbreuk maakten op de rechten van de auteur en de lezers.

Milieurechten

In 2024 oordeelde het Hof dat er sprake was geweest van een schending van artikel 8 (recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven) van het Verdrag in de zaak *Verein Klima Seniorinnen Schweiz en anderen tegen Zwitserland*. Een groep oudere vrouwen en hun vereniging hadden een aanklacht ingediend dat, door onvoldoende maatregelen ter beperking van de klimaatverandering te nemen, de overheid hun gezondheid en levenskwaliteit in gevaar had gebracht.

Het Hof oordeelde dat artikel 8 ook een recht op doeltreffende bescherming tegen de nadelige gevolgen van klimaatverandering omvat en stelde vast dat Zwitserland zijn verplichtingen niet was nagekomen, onder meer door geen toereikende limieten voor broeikasgas vast te stellen en door eerdere reductiedoelstellingen niet te halen.

Omgaan met gezondheidscrises

In 2024 oordeelde het Hof dat er geen sprake was van een schending van artikel 8 (recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven) van het Verdrag in de zaak *Pasquinelli en anderen tegen San Marino*. De zaak had betrekking op maatregelen die aan zorg- en maatschappelijk werkers waren opgelegd vanwege hun weigering zich te laten vaccineren tegen Covid-19.

Bescherming van migranten tegen “pushbacks”

In 2025 oordeelde het Hof dat er sprake was geweest van een schending van artikel 3 (verbod op foltering) van het Verdrag in de zaak *A.R.E. tegen Griekenland*. De zaak betrof de “pushback” van de verzoekster vanuit Griekenland naar Türkiye, waar zij vandaan was gevlucht.

Hoewel zij had aangegeven te vrezen voor mishandeling als zij zou worden teruggestuurd, hadden de Griekse autoriteiten haar verzoek om internationale bescherming genegeerd.

Deze uitdagingen tonen aan dat de mensenrechten zich voortdurend moeten blijven aanpassen aan de veranderingen in de hedendaagse wereld, en tegelijkertijd bescherming moeten bieden aan iedereen, en met name de meest kwetsbaren.

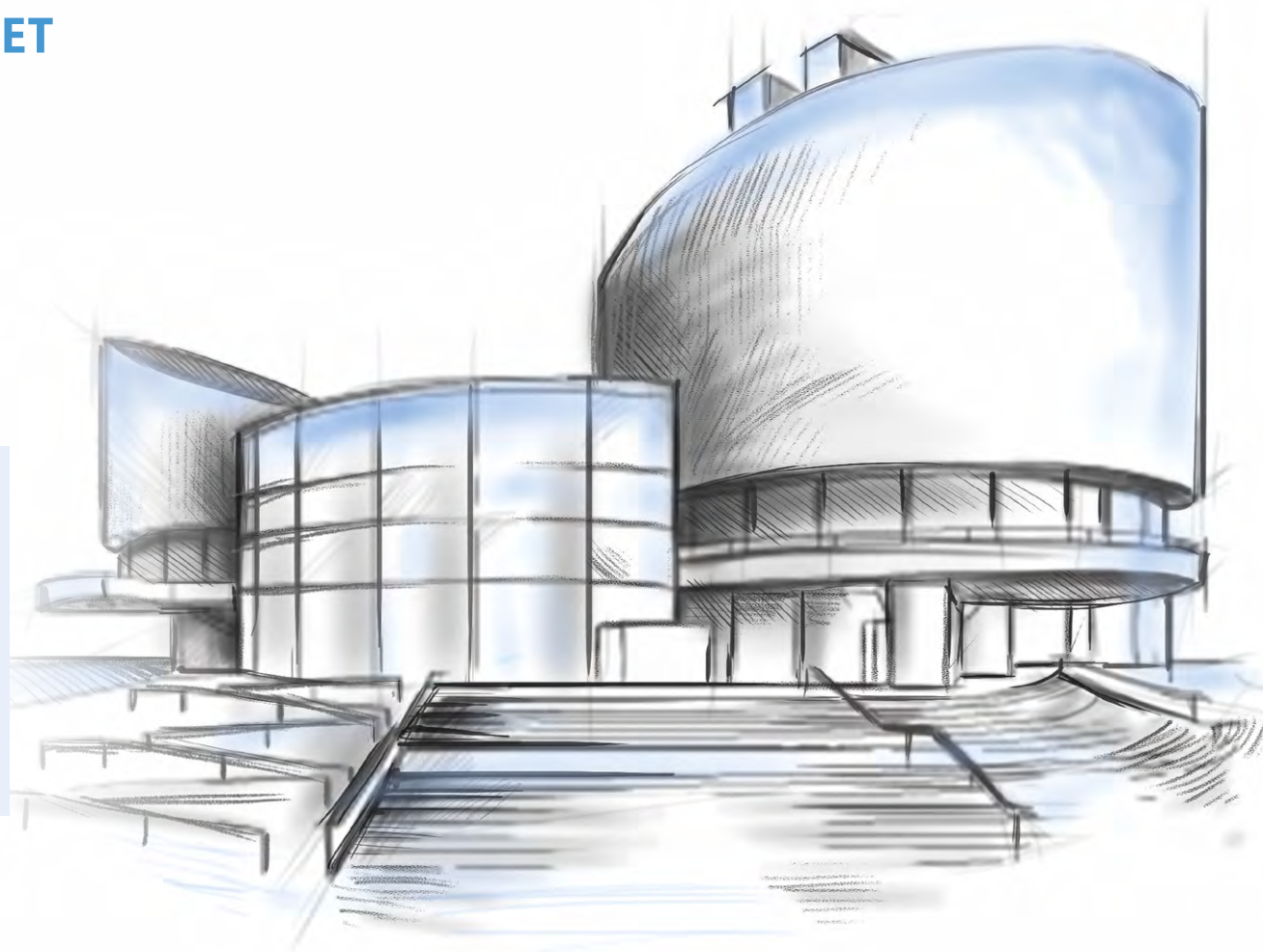
HET EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS: HOE HET WERKT

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, opgericht in 1959, behandelt zaken over schendingen van rechten die zijn vastgelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

De meeste verzoekers zijn personen die stellen dat hun rechten zijn geschonden; de bindende uitspraken van het Hof verplichten staten om maatregelen te nemen om toekomstige schendingen te voorkomen.

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

- ▶ is een gerecht dat toeziet op naleving van grondrechten en gevestigd is in Straatsburg.
- ▶ Het Hof telt 46 onafhankelijke rechters.
- ▶ Het kan regeringen veroordelen.
- ▶ De uitspraken van het Hof zijn bindend.

Wie kan een zaak bij het Hof aanhangig maken?

- ▶ Een persoon die van mening is dat zijn of haar grondrechten zijn geschonden, en die alle rechtsmiddelen bij nationale rechtbanken heeft uitgeput.
- ▶ Een lidstaat, indien deze van mening is dat een andere lidstaat het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens schendt.

Hoe worden zaken behandeld?

- ▶ **Verzoekschrift:** zaken worden ingediend door personen of staten die stellen dat hun rechten zijn geschonden.
- ▶ **Ontvankelijkheid:** het Hof onderzoekt of alle nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput en of aan andere criteria is voldaan.
- ▶ **Minnelijke schikking:** het Hof kan de partijen aanmoedigen om geschillen in der minne op te lossen.
- ▶ **Arrest:** indien er geen schikking wordt bereikt, doet het Hof een bindende uitspraak. Als er een schending wordt vastgesteld, moet de staat corrigerende maatregelen nemen.
- ▶ **Tenuitvoerlegging:** het Comité van Ministers houdt toezicht op de uitvoering van uitspraken.

Wist u dat?

Sinds de oprichting in 1959 heeft het Hof ruim 1 miljoen verzoekschriften behandeld en bijna 30 000 uitspraken gedaan.

UITVOERING VAN UITSPRAKEN – VAN BESLISSING NAAR ACTIE

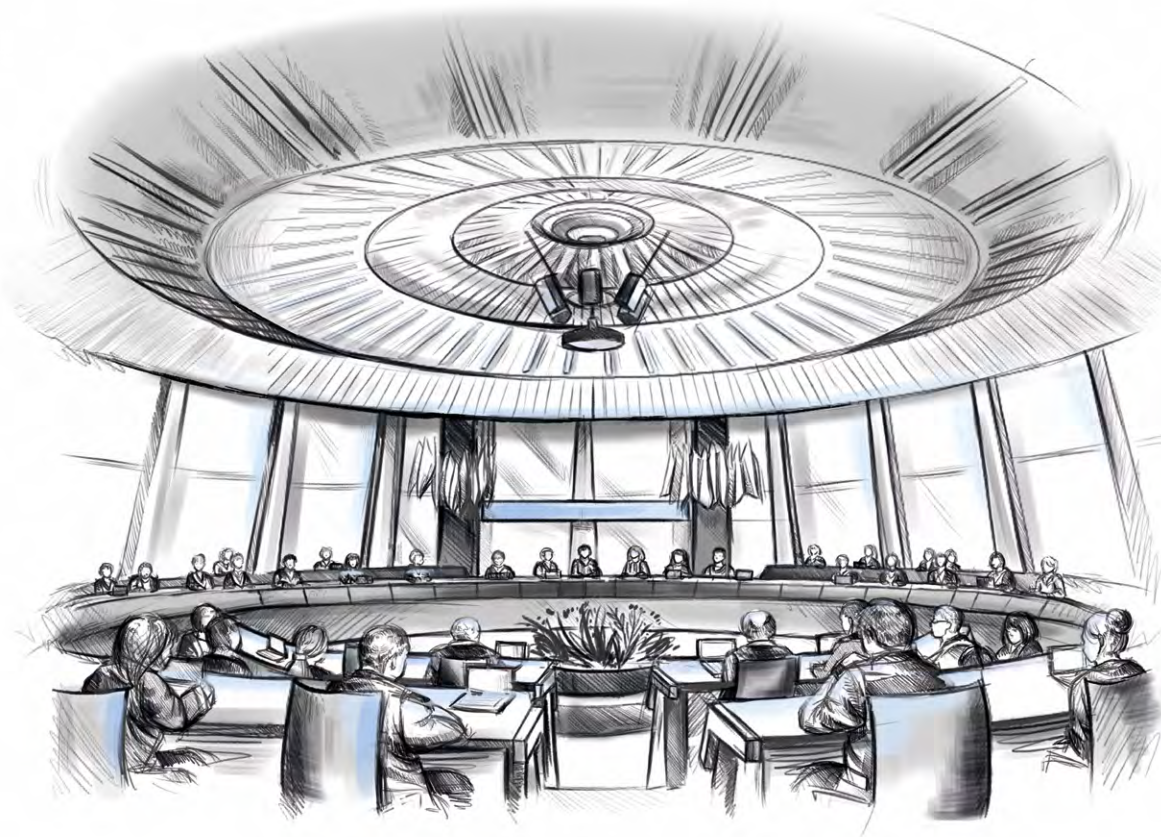
Zodra het Hof een uitspraak heeft gedaan, moet de staat maatregelen nemen om hieraan te voldoen, zoals:

- ▶ **individuele maatregelen:** het toekennen van schadevergoeding, het vrijlaten van gedetineerden of het herstellen van rechten;
- ▶ **algemene maatregelen:** het wijzigen van wetten, het verbeteren van de omstandigheden in gevangenissen of het aanpakken van structurele problemen.

Het Comité van Ministers van de Raad van Europa houdt toezicht op dit uitvoeringsproces.

Het Comité van Ministers

Het Comité is een besluitvormend orgaan dat de regeringen van de lidstaten van de Raad van Europa vertegenwoordigt en dat bestaat uit de ministers van Buitenlandse Zaken of hun ambassadeurs.

Voorbeelden van nationale hervormingen die zijn doorgevoerd naar aanleiding van uitspraken van het Hof

- ▶ Oostenrijk heeft het monopolie op televisie beëindigd.
- ▶ België heeft zijn wetgeving over daklozen gewijzigd.
- ▶ Bulgarije heeft een alternatief voor de militaire dienstplicht ingevoerd voor gewetensbezwaarden.
- ▶ Tsjechië heeft zijn asielwetgeving aangepast.
- ▶ Denemarken heeft het recht om geen lid te zijn van een vakbond uitgebreid.
- ▶ Frankrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk hebben wetten aangenomen over het af luisteren van telefoongesprekken.
- ▶ Griekenland heeft de detentieomstandigheden voor vreemdelingen die wachten op uitzetting verbeterd.
- ▶ Italië heeft nieuwe rechtsmiddelen ingevoerd op gebied van detentieomstandigheden.
- ▶ Nederland heeft zijn wetgeving over de detentie van patiënten met psychische aandoeningen aangepast.
- ▶ Polen heeft wijzigingen doorgevoerd in de wetgeving en het strafrechtelijk beleid en nieuwe penitentiaire inrichtingen gebouwd om overbevolking in gevangenissen te voorkomen.
- ▶ Slovenië heeft maatregelen genomen om mishandeling door de politie te voorkomen.
- ▶ Zweden heeft zijn bepalingen inzake openbare rechtszittingen aangepast.
- ▶ Zwitserland heeft twee wetswijzigingen doorgevoerd om discriminerende beperkingen met betrekking tot het niet mogen kiezen van een achternaam na een huwelijk op te heffen.
- ▶ Türkiye heeft de aanwezigheid van militaire rechters in rechtbanken voor staatsveiligheid afgeschaft.
- ▶ Oekraïne heeft zijn wetgeving over smaad gewijzigd.

Meer weten en betrokken worden

► Bezoek de website “Impact van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens”

Ontdek hoe de uitspraken van het Hof het leven van mensen in heel Europa beïnvloeden. De website over de impact van het Verdrag bevat casestudies, verhalen en multimedia die de concrete gevolgen van de bescherming van de mensenrechten belichten.

<https://www.coe.int/echr/>

► Ontdek het kennisplatform van het Hof

Bekijk gedetailleerde samenvattingen van belangrijke uitspraken en ontdek hoe de jurisprudentie van het Hof zich ontwikkelt. Het platform biedt gestructureerde inzichten, thematische overzichten en hulpmiddelen om u te helpen door de jurisprudentie van het Hof te navigeren en deze te begrijpen.

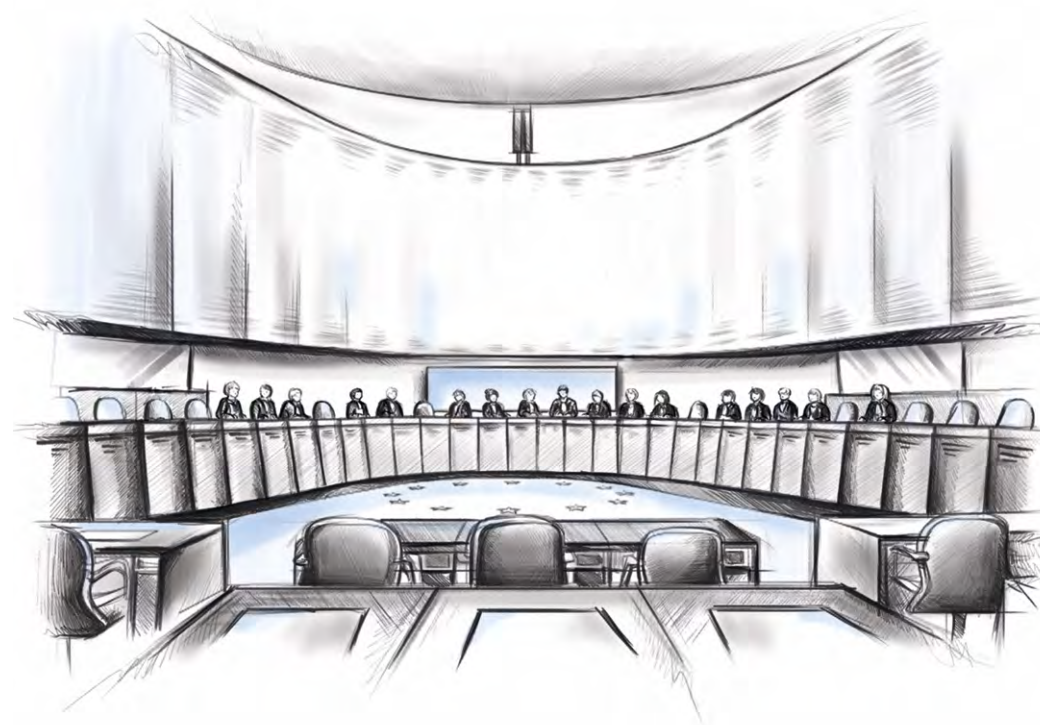
<https://ks.echr.coe.int/>

► Neem deel aan de cursussen van het HELP-programma (Human Rights Education for Legal Professionals) van de Raad van Europa

Volg gratis online cursussen over een breed scala aan onderwerpen rond mensenrechten. Het HELP-platform biedt praktische trainingen die u in uw eigen tempo kunt volgen, bedoeld voor juridische professionals en iedereen die zijn of haar kennis over mensenrechten wil verdiepen.

<https://www.coe.int/en/web/help/courses>

Het overnemen van fragmenten (tot 500 woorden) is toegestaan, behalve voor commerciële doeleinden, mits de integriteit van de tekst behouden blijft, het fragment niet uit zijn verband wordt gehaald, geen onvolledige informatie verschaft en de lezer op geen enkele andere wijze misleidt over de aard, reikwijdte of inhoud van de tekst. De brontekst moet altijd als volgt worden vermeld:
“© Raad van Europa, 2026”.

Alle overige verzoeken met betrekking tot de reproductie of vertaling van het gehele document of een deel daarvan dienen te worden gericht aan de afdeling Public Relations van de Raad van Europa (F-67075 Straatsburg Cedex of public.relations@coe.int).

Illustraties en opmaak: Léane Unsinger
Uitgegeven door de afdeling Public Relations van de Raad van Europa

© Raad van Europa, september 2026

Maak kennis met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens aan de hand van deze heldere en toegankelijke gids.

Ontdek de belangrijkste rechten die door het Verdrag worden beschermd, aan de hand van beknopte, toegankelijke samenvattingen van baanbrekende en recente jurisprudentie die laten zien hoe deze rechten een positieve invloed hebben op het dagelijks leven.

Begrijp hoe de beschermingsmechanismen van het Verdrag individuen en staten in staat stellen om recht te zoeken en hoe de uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens nationale wetgeving vormgeven en rechtstreeks van invloed zijn op ons dagelijks leven.

Ontdek hoe het Verdrag zich ontwikkelt via protocollen en via de nieuwe jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, waarbij het zich aanpast aan nieuwe uitdagingen zoals digitale privacy en milieubescherming, en daarnaast vorm geeft aan mensenrechten die van belang zijn in het dagelijks leven.

Krijg toegang tot duidelijke, gemakkelijk te lezen samenvattingen van jurisprudentie en referenties. Dit maakt deze brochure een onmisbare bron voor studenten, juristen en iedereen die wil begrijpen hoe mensenrechten het dagelijks leven beïnvloeden.

NLD

www.coe.int

De Raad van Europa is de toonaangevende mensenrechtenorganisatie van Europa. De Raad telt 46 lidstaten, waaronder alle lidstaten van de Europese Unie. Alle lidstaten van de Raad van Europa hebben het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens ondertekend. Dit Verdrag is gericht op de bescherming van mensenrechten, democratische waarden en rechtsstaatbeginselen. Het toezicht op de uitvoering van het Verdrag in de lidstaten is in handen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE